

Oponentský posudek na disertační práci Jana Krajhanzla: Charakteristika osobního vztahu k přírodě. Katedra psychologie FF UK Praha 2010.
Školitel: prof. PhDr. Lenka Šulová, CSc.

Předložená práce je svým obsahem z pomezí psychologie, ekologie a filozofie. Bohatá však je již z formálního hlediska. Autor pracuje s několika rovinami vlastního textu, citátů, odkazů a poznámkového aparátu. Čtenáři však pomáhá členěním, varietou fontů a velmi originálním nápadem – totiž anotacemi na počátku kapitol a také pojetím obsahu (na počátku práce) v komentované podobě.

Vlastní text práce představuje prvních 176 stran, na které navazuje velmi originálně řešený přehled literárních zdrojů, členěný podle kapitol. Seznam literatury představuje strany 177 až 217 ! Následují přílohy A – F (až do strany 369). Přílohy představují většinou autorův samostatný vklad v podobě studií, event. již jinde publikovaných relevantních textů. A za nimi jsou samostatné seznamy literatury.

Všechno to působí velmi přesvědčivě (co do autorových odborných potencialit), i když čtenář musí zpočátku vynaložit také poměrně velké úsilí, aby zcela neobvyklou strukturu práce pochopil a přijal. Zvláště ony seznamy literatury mohou mást – to pokud by se chtěl čtenář orientovat a inspirovat z hledaného celkového seznamu. A k tomu všetečná poznámka: na str. 347 je odkaz na autory Wintera a Kogera (2009), ale reference není v seznamu příslušném danému textu, nýbrž až v příloze následující ...

Téma práce je bez pochyby zajímavé a důležité. Ovšem také značně komplexní, čehož si je autor dobře vědom. Musí se vypořádat s terminologickou mnohostí a vágností autorů na celé řadě spektra od vědeckých studií, až po popularizační a obecně edukační (nezřídka dosti patetické) přístupy. Musí také vnést jasno do používání samého termínu 'příroda', 'vztah', 'já'; musí zvážit, nakolik bude např. právě onen vztah k přírodě definovat výpovědí, anebo nakolik použije behaviorální kriteria, nakolik bude pracovat s kognitivním přístupem a do jaké míry i emocionální vazbu. Šíře tematiky také nutně vede čtenáře k úvahám o propojení vztahu k okolí (resp. k přírodě) a k sobě (jako její event. součásti). Nu a to již jsme u tak hlubokého sahajícího tázání, jakým je otázka 'kdo jsem tedy já'? To všechno samozřejmě autor nemá šanci beze zbytku prozkoumat. Nicméně jeho zásluhou je již to, že čtenáři tato témata při četbě defilují a uvědomuje si jejich závažnost.

Na str. 167 v Závěrečném shrnutí jsou uvedené otázky, které si autor kladl v textu. Nejde tedy o hypotézy vstupující do procesu testování, ale o široce

formulované otázky, resp. problémy. Jako čtenář jejich uvedení hledám v předchozím textu spolu se stručným nastíněním, jakým způsobem bude postupováno na jejich řešení. Hledám však marně... Přehlédl jsem se?

Nicméně právě odborně (tedy i psychologicky) fundovanou snahu o postižení a utřídění celé té mnohosti termínů a přístupů ke vztahu k přírodě (jako „mimolidského světa“, viz definování na str. 174) považuji za největší přínos předložené práce. Vlastně je ukázkou toho, že psychologie není jen disciplína exaktně vědecky formulující a následně testující nějaké hypotézy, ale oblast, která vede k bohatšímu a kultivovanějšímu myšlení a vztahování se k prostředí i sobě samému.

Práce splňuje požadavky na ni kladené a já ji doporučuji k obhajobě.

Praha, 19.10. 2010

✓ Jiří Šípěk